

28

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingen- en
Veiligheidsdienst
Kabinet van de Directeur

Bezoekadres:
Frederikkazerne, Gebouw 32
van der Burchlaan 31
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Steller:

*Uitgereikt in
CVIN dd 19-3-04
Defensie*

Behandeld
Vastgesteld
Datum vaststelling 16-01-2004
Termijn
Aantal blz. + bijl. 1
Exemplaarnummer 5 van 7

Aan Vz en leden CVIN

Datum 18 maart 2004
Ons kenmerk KAB2004004
Onderwerp Dreiginginschatting NL krijgsmacht

Hierbij bied ik U de CVIN-bijdrage van de MIVD aan met betrekking de dreiginginschatting van operaties waaraan de Nederlandse krijgsmacht deelneemt.

Directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

B. Dedden
Generaal-majoor

Bijlage: Een

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

Dreigingsinschatting operaties Nederlandse krijgsmacht

IRAK

Incidenten – algemeen

Het aantal incidenten incidenten in geheel Irak tegen Coalitietroepen (CT), de Stabilisation Force in Iraq (SFIR) en hiermee samenwerkende (veiligheids)organisaties, laat zich in de periode december 2003 tot en met begin maart 2004 typeren als consistent met een voortdurende licht stijgende trend. Overigens is de veiligheidssituatie in Irak niet eenduidig te omschrijven en geeft op regionaal niveau een verschillend beeld te zien. Zo is er in de genoemde periode in zuid-Irak, in de Area of Responsibility (AOR) van de Multi National Division South East (MNDSE), sprake van een dalende trend in de incidentenaantallen tegen de CTSFIR.

De veiligheidssituatie in zuid-Irak kan nog steeds als relatief rustig worden omschreven, al is er sprake van activiteiten van anti-CT groeperingen. Rapportages betreffende observaties van CT en mogelijke aanslagen op locaties van coalitietroepen, organisaties die samenwerken met de coalitie en infrastructuur in zuid Irak blijven aanhouden. Er moet daarom rekening gehouden worden met directe anti-CT/SFIR-aanslagen. Hoewel de veiligheidssituatie in de provincie Muthanna tot op heden als rustig kan worden bestempeld en aanslagen tegen CT/SFIR alhier nog bijzonder zeldzaam zijn, is de dreiging, ook van grootschalige aanslagen, reëel en dient deze uitermate serieus genomen te worden.

Gewelddadige incidenten in de AOR van MNDSE in de afgelopen periode zijn – naast anti-CT of crimineel gerelateerd - ook te wijten aan het optreden van zelfstandig opererende shi'ietische groeperingen. Dit uit zich onder meer in betrokkenheid bij activiteiten met zgn. islamiserings- of de-ba'athificatie achtergronden. Er zijn tot op heden al tientallen moorden gepleegd die gerelateerd worden aan dergelijke acties. Het aantal incidenten in zuid-Irak met een dergelijke stijgt. Islamiseringacties worden gemeld in de gehele AOR van MNDSE. Doelwit van de acties zijn vnl. winkels en personen die westers georiënteerde waren verkopen en leden van niet-islamitische bevolkingsgroepen, zoals Iraakse christenen. In onbevestigde rapportages worden verschillende shi'ietische (politiek/paramilitaire) groeperingen als dadergroep genoemd, waarbij mogelijk ook wordt samengewerkt met reguliere Iraakse politiestructuren.

De waarschijnlijke betrokkenheid van shi'ietische politieke partijen en reguliere veiligheidsstructuren bij dit soort, soms bijzonder gewelddadige, activiteiten is reden tot zorg. Deze activiteiten kunnen een serieuze bedreiging voor de veiligheid in zuid-Irak zijn, waarbij Iraakse burgers en CT/SFIR troepen betrokken kunnen raken. Door de bloedige aanslagen tegen shi'ietische doelen op 2 maart jl. in Karbala en Bagdad is het mogelijk dat deze activiteiten zullen toenemen en gewelddadige tegenacties zullen uitlokken.

Iraakse veiligheidsstructuur

De Iraakse veiligheidsorganisaties, zoals de Iraakse politie en het *Iraqi Civil Defence Corps* (ICDC), krijgen steeds meer vorm en zouden vanaf medio 2004, na de bestuursoverdracht, in grote mate nationaal en zelfstandig moeten gaan opereren.

Belangrijk voor het slagen van de overdracht van veiligheidstaken en het zelfstandig uitvoeren van een nationaal aangestuurd veiligheidsbeleid is het (continue) opleiden van de nieuw aangestelde rekruten en het al actief dienend personeel, het kunnen beschikken over adequate middelen - zoals voertuigen en communicatiemiddelen - om de taken uit te kunnen voeren. De verdere uitbouw van het landelijke aansturingapparaat, zoals de ministeries van Binnenlandse Zaken en Defensie is van belang.

De belangrijkste voorwaarde voor een succesvol zelfstandig optreden van de veiligheidsorganisaties is het verminderen van het wantrouwen dat bij de Iraakse bevolking bestaat jegens deze instanties, en in het bijzonder de Iraakse politie. Aanhoudende betrokkenheid bij illegale praktijken, zoals corruptie, en de onduidelijke, tribaal- of politiek gerelateerde, loyaliteit van veel politiemansschappen zullen het huidige wantrouwen in de politie verder voeden. Het valt niet te verwachten dat deze slechte eigenschappen, waarmee vooral het politiekorps kampt, voor de bestuursoverdracht op 30 juni a.s. opgelost zullen zijn. Sterker nog, een toenemende invloed van verschillende politieke partijen op het politiepersoneel is, in het licht van de machtsstrijd naar de bestuursoverdracht toe, juist aannemelijker.

In de provincie Muthanna is de wederopbouw van deze organisaties in kwantitatief opzicht al in grote mate voltooid. Het ICDC en de Iraakse politie in Muthanna hebben hun beoogde sterkte bereikt en worden nu begeleid naar een niveau waarop ze zelfstandig kunnen gaan opereren.

De locaties waar het veiligheidspersoneel ondergebracht gaan worden, zijn gedeeltelijk gereed. In de komende tijd komen er meer faciliteiten gereed. Omdat Nederlandse militairen veiligheidsfunctionarissen gaan opleiden en trainen, zullen zij zich regelmatig in de panden van de veiligheidsorganisaties bevinden. Deze organisaties vormen - in het gehele land en dus ook in de provincie Muthanna - een belangrijk strategisch doel voor het plegen van aanslagen door elementen die het wederopbouwproces willen verstoren.

Ondertekening van interim-basiswet

Op maandag 8 maart is de interim-basiswet ondertekend tijdens een plechtige bijeenkomst, waarbij alle 25 Iraqi Government Council (ICG)-leden (of hun vertegenwoordigers) hun handtekening onder het document zetten. De sessie kon doorgang vinden nadat een aantal shi'ietische leden hun eerdere verzet tegen een aantal clausules opgaven, na overleg met de prominente geestelijke Sistani. De Interim-basiswet blijft van kracht tot de ratificatie van de definitieve grondwet in het najaar van 2005.

De interim-basiswet bevat 62 artikelen in negen hoofdstukken:

- basisprincipes: algemene artikelen over federatieve structuur, rol van religie;
- basisrechten: artikelen over individuele rechten, gelijkheidsprincipes;
- overgangsbestuur: artikelen over te vormen Iraakse overgangsbestuur na de directe verkiezingen in 2005, rol van strijdkrachten;
- wetgevende macht: artikelen over het (tijdelijke) parlement, voortvloeiend uit de verkiezingen van januari 2005;
- uitvoerende macht: artikelen over het presidentschap, de premier en de ministers;
- rechterlijke macht: artikelen over het te vormen juridische apparaat;
- Speciale Tribunaal: artikelen over het op 10 december 2003 opgerichte Tribunaal dat leden van het voormalige regime moet gaan berechten;
- regio: artikelen over de positie van de regio's, de Koerdische zone, de status van Kirkuk, positie van de 18 provincies;
- overgangperiode: artikelen over veiligheidsraamwerk, referendum inzake grondwet, clausules met nieuwe tijdspaden indien consensus uitblijft.

Tevens is er een nieuw tijdpad voor de komende anderhalf jaar:

- 30 juni 2004: interim-bestuursorgaan treedt aan, opheffing CPA;
- vóór 31 januari 2005: directe verkiezingen voor Nationale Raad, daarna vorming overgangsregering;
- vóór 15 augustus 2005: ontwerp definitieve grondwet;
- vóór 15 oktober 2005: referendum over grondwet;
- vóór 15 december 2005: nieuwe directe verkiezingen;
- vóór 31 december 2005: nieuwe regering.

SCIRI-leider al-Hakim (naast twee andere IGC-leden) meed de plechtige ondertekeningsceremonie en liet zich vertegenwoordigen. Voorts ergerden de aanwezige shi'ietische afgevaardigden zich aan een badinerende opmerking van de Koerdische leider Talabani over de shi'ietische identiteit. Grootayatollah Sistani reageerde al snel door te stellen dat welke wet dan ook die in deze overgangsfase wordt aangenomen, geen correcte juridische basis heeft, zolang er geen direct gekozen parlement is.

Beoordeling

De nadruk van het gehele document ligt op de periode ná de geplande directe verkiezingen in januari 2005. Er zijn geen verwijzingen naar het interim-bestuursorgaan van 1 juli tot aan de directe verkiezingen in (uiterlijk) januari 2005, of naar de stemprocedures voor voornoemde verkiezingen. Er is afgesproken de status en rol van het interim-bestuursorgaan vast te leggen in een aanhangsel, waarover nog onderhandeld moet worden.

De laatste artikelen van de interim-basiswet bevatten enkele opmerkelijke clausules. In de eerste plaats stipuleert artikel 59, dat de 'iraakse strijdkrachten' deel zullen uitmaken van een gecombineerd opperbevel van de 'multinationale strijdmacht'. Voorts wordt VN-resolutie 1511 aangehaald als juridische basis waarop deze gecombineerde strijdkrachten opereren. Hiermee wordt een alternatief aangedragen voor het opstellen van een specifieke veiligheidsovereenkomst. De IGC had al eerder aangegeven zichzelf niet rechtsbevoegd te achten hierover met de CPA te onderhandelen.

In de tweede plaats staat in artikel 61 de verwijzing naar het – inmiddels bekende – referendum over de permanente grondwet in 2005. Deze moet niet alleen door een simpele meerderheid van stemmen, maar ook zonder tweederde tegenstemmers in drie provincies, geratificeerd worden. Gelet op het feit dat niet alle provincies dezelfde bevolkingsdichtheid hebben, is het – in ieder geval theoretisch – mogelijk dat één miljoen kiezers een grondwet afwijzen die door de overige 24 miljoen is aanvaard. Het aantal van drie is overigens niet toevallig, want de Koerdische autonome regio omvat drie provincies. De zorg onder de shi'ietische partijen (inclusief Sistani) over dit, feitelijke, Koerdische vetorecht is derhalve begrijpelijk. Vooralsnog leggen zij zich echter hierbij neer en wijzen op het tijdelijke karakter van het document. Wellicht zullen zij trachten enige zaken naar hun hand te zetten in het voornoemde aanhangsel inzake de verantwoordelijkheden van het interim-bestuursorgaan.

De aandacht zal zich nu noodgedwongen richten op dit Iraakse bestuursorgaan waaraan de CPA op 30 juni de macht overdraagt. De onderhandelingen tussen de Iraakse partijen hierover zullen nog op de nodige problemen stuiten. De VN heeft aangegeven dit proces te begeleiden, maar de IGC lijkt verdeeld te zijn over de gewenste rol van de VN. Tevens dringt de tijd voor het voorbereiden van de directe verkiezingen, hetgeen acht maanden in beslag zal nemen, aldus de VN.

Zorgelijk is dat tot nu toe alle besprekingen tussen de Iraakse partijen niet alleen moeizaam verliepen, maar tevens langs etnisch-religieuze lijnen. Hoe controversiëler het onderwerp, hoe duidelijker de scheidslijnen tussen de vertegenwoordigers van de verschillende bevolkingsgroepen. De Koerdische en sunnitische vertegenwoordigers storen zich aan de pogingen van de shi'ieten een dominerende rol te spelen in het wederopbouwproces. Tegelijkertijd blijven de sunnieten op bestuurlijk niveau ondervertegenwoordigd, hetgeen sterk bijdraagt aan de (latent) afwijzende houding van deze bevolkingsgroep tegenover de huidige politieke constellatie. Deze sektarische disputen kunnen ook verlamdend werken op het functioneren van het bestuursorgaan dat na 30 juni het formele gezag op zich zal nemen.

Politieke stand van zaken Muthanna

De shi'ietische tribale provincie Muthanna heeft met de voltooiing van lokale bestuursstructuren een voorsprong op de overige provincies. De provincie heeft een gouverneur, een provinciale raad en alle steden beschikken over een functionerende stadsraad. In drie steden moeten de – ooit door Amerikaanse troepen aangewezen – raden echter opnieuw worden gekozen teneinde een democratischer gehalte te bereiken. Deze stabiele basis van bestuursorganen ontbreekt veelal in de andere zuidelijke provincies. In sommige gevallen is zelfs nog geen aanstellen gemaakt om lokale bestuursraden te formeren.

In de interim-basiswet blijft het lokale bestuur enigszins onderbelicht en wordt verwezen naar de – vooralsnog niet officieel uitgevaardigde – wet inzake lokaal bestuur. Duidelijk is dat blijkens de interim-basiswet de gouverneur en leden van de lokale raden na de bestuursoverdracht 30 juni in hun functie mogen blijven. Daarentegen ontbreekt exacte duidelijkheid over de richtlijnen welke het lokale bestuur na 30 juni moet volgen.

Een tweede onzekerheid is dat met de opheffing van de CPA een stabiliserende factor in de provincie dreigt te verdwijnen. Op dit moment zorgt de CPA voor de *balance of power* in Muthanna (zoals in het geval van de autoritaire gouverneur) en treedt op als bemiddelaar bij impasses. Dit laatste is actueel, nu er problemen zijn binnen de provinciale raad. Zittende stammen willen hun raadszetels niet afstaan aan de andere stammen, zoals het overeengekomen roulatieschema stipuleert. De raad heeft haar activiteiten voorlopig opgeschort.

Naast politieke kwesties heeft Muthanna te maken met een zorgelijke sociaal-economische situatie. De provincie met naar schatting 450.000 inwoners kent een hoog werkloosheidspercentage (60-70%). De onvrede hierover wordt geregeld geuit middels demonstraties.

Beoordeling

Het Muthanna-bestuursmodel is – door het ontbreken van duidelijke directieven uit Bagdad – op lokale initiatieven ontstaan, waarmee een relatief stabiel politiek fundament is gelegd. Doordat die constructieve basis ontbreekt in de naburige provincies, is in Irak provinciale scheefgroei ontstaan. Aangezien het lokale bestuur in Irak uiteindelijk overal dezelfde structuur moet hebben, is het de vraag of het Muthanna-model op termijn gehandhaafd zal blijven. Dit zal pas duidelijk worden bij de implementatie van de wet inzake lokaal bestuur en later, in 2005, de definitieve grondwet. Tot die tijd verkeert het Muthanna-bestuursmodel in concreto in een politiek-juridisch vacuüm. De onzekerheid die hieruit voortvloeit kan de bestuurlijke voortgang verlammen, waardoor het lokale bestuur aan geloofwaardigheid en legitimiteit zal inboeten.

Tegen deze achtergrond dient er derhalve rekening mee te worden gehouden dat provinciale actoren, zoals de gouverneur en stammen, – bij CPA-vertrek – na 30 juni de ruimte zullen benutten om de politieke ontwikkelingen naar hun hand te zetten. Illustratief in dit verband is de jongste impasse in de provinciale raad, waaraan – de altijd prevalerende – stambelangen ten grondslag liggen. Dit leidt tot spanningen en kan uitmonden in stamentwisten die met geweld worden uitgevochten. Het behoeft dan ook geen betoog dat politieke instabiliteit en onveiligheid onverwacht en snel kunnen ontstaan in Muthanna. Van betekenis in dit verband is tevens het hoge werkloosheidspercentage, dat op korte termijn een destabiliserende werking zal hebben, omdat een spoedige toename van arbeidsplaatsen in Muthanna onwaarschijnlijk is. Het is denkbaar dat werkloosheidsprotesten kunnen uitmonden in (gewelds)incidenten en dat werklozen ontvankelijk zijn voor criminele of radicale activiteiten.

BOSNIË-HERZEGOVINA

In het verleden is Bosnië-Herzegovina een tolerante omgeving gebleken voor extremistische groeperingen en (niet-gouvernementele) organisaties die sympathiseren met onder meer het al-Qa'ida netwerk. Er zijn aanwijzingen dat Bosnië-Herzegovina nog steeds als een zogenaamde safe haven fungeert waar vermeende terroristen kunnen uitrusten en bevoorraden. Ook wordt verondersteld dat zich daar aan al-Qa'ida gelieerde sleeper cells bevinden. Overigens zijn er geen aanwijzingen dat terroristische operaties vanuit Bosnië-Herzegovina worden gedirigeerd. Hoewel SFOR een minder waarschijnlijk doelwit voor al-Qa'ida acties wordt geacht, is nog steeds sprake van observatie van SFOR-locaties door verdachte elementen.

In het geval van terroristische acties op de Balkan zal de Amerikaanse presentie waarschijnlijk als primair doel worden gezien, waarbij het niet valt uit te sluiten dat (gecoloceerd) Nederlands personeel slachtoffer zou kunnen worden. De terroristische dreiging in Bosnië-Herzegovina en Kosovo (Nederlandse militairen werkzaam op het hoofdkwartier van KFOR) wordt onveranderd als LAAG tot GEMIDDELD ingeschat, terwijl deze voor Macedonië, waar Nederlandse eenheden (KMar) en politiepersoneel werkzaam zijn voor de EU-politiemissie Proxima, nog steeds als LAAG wordt ingeschaald. Hoewel met aanslagen voortdurend rekening dient te worden gehouden, is er op basis van de huidige vrijgegeven informatie dus geen sprake van een verhoogde terroristische dreiging.

Tot op heden hebben geen aanslagen of andere tegen SFOR gerichte gewelddadige acties plaatsgevonden. Door ontwikkelingen op de Balkan – zoals de aanhouding van prominente vermeende oorlogsmisdadigers, de zogeheten PIFWC's – of elders ter wereld – met name in het Midden-Oosten – zou de dreiging echter kunnen oplopen.

Medio maart jl. hebben voor het eerst lokale eenheden een zoekactie uitgevoerd naar de voormalige Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic. Volgens de lokale autoriteiten was er aanleiding te veronderstellen dat Karadzic nu daadwerkelijk in Bosnië-Herzegovina aanwezig was. Eerder, begin januari, hebben SFOR-eenheden in Pale gezocht naar Karadzic. Aangenomen wordt dat de zoekactie was bedoeld om de voormalige Bosnisch-Servische leider onder druk te zetten en in kaart te brengen welke (Bosnisch-) Servische en Montenegrijnse structuren zouden reageren op een dergelijke actie.

Ondanks nemaaldelijke steunbetuigingen van Bosnische Serviërs aan het adres van hun voormalige leider is het onwaarschijnlijk dat de spanning ingrijpend zou oplopen indien SFOR-eenheden erin zouden slagen Karadzic te arresteren.

AFGHANISTAN

De veiligheidssituatie in Afghanistan is onverminderd onzeker en gespannen. De terroristische dreiging blijft hoog en de Opposing Militant Forces, de verzamelaar voor strijders van Taliban, Hezb-e Islami en al-Qa'ida zijn nog steeds op grote schaal actief, vooral in de zuidelijke en zuidoostelijke provincies van het land. Momenteel worden grootschalige operaties die deel uitmaken van Operation Enduring Freedom uitgevoerd, die erop gericht zijn het bergachtige grensgebied tussen Afghanistan en Pakistan te zuiveren van oppositionele strijders. Daarbij zijn vooral ook de strijders die door grote operaties in het Pakistaanse Waziristan over de grens heen Afghanistan in worden gedreven het doelwit.

In de veiligheidssituatie in Kabul hebben zich de laatste weken geen wezenlijke veranderingen voorgedaan. Na de zelfmoordacties op 27 en 28 januari jl. tegen een Canadees en een Brits ISAF-voertuig is geen melding meer gemaakt van soortgelijke acties tegen de westerse militaire aanwezigheid in de stad. Daarmee is het normbeeld in feite ongewijzigd, met dien verstande dat het sporadisch voorkomen van zelfmoordacties tegen ISAF-voertuigen eraan dient te worden toegevoegd. De dreiging blijft echter hoog evenals het aantal meldingen van pogingen om explosieven en raketten de stad binnen te brengen. Ook is regelmatig sprake van de aanwezigheid van meerdere zelfmoordterroristen in de stad, die acties tegen ISAF, NGO's en de Afghaanse overgangsregering voorbereiden.

Rond de stad zijn nog steeds de *Opposing Militant Forces* aanwezig en actief. In de vooravond van 13 maart jl. werden twee raketten afgevuurd, die op ongeveer één kilometer van het hoofdkwartier van ISAF insloegen, waarbij één raket wel en de andere niet detoneerde. Het lijkt wèl duidelijk dat de maatregelen die ISAF treft op het gebied van gerichte patrouillegang, veiligheidsmaatregelen en inlichtingenvergaring het aantal incidenten gunstig beïnvloeden.

Het AH64/Apache-helicopterdetachement dat binnen enkele weken in Kabul operationeel zal zijn zal tijdens missies boven en rond Kabul rekening moeten houden met de mogelijkheid van de inzet van Klein Kaliber Wapens-wapens tegen de helicopters. Ook de aanwezigheid van Anti Aircraft Artillery-systemen en MANPADS is reden voor waakzaamheid. Er zijn echter sinds de ontplooiing van ISAF maar zeer zelden tegen ISAF-vliegtuigen en helicopters gerichte vijandelijkheden gemeld.

Het *Disarmament, Demilitarisation and Repatriation*-programma en het *Heavy Weapon Cantonment (HWC)*-proces gaan inmiddels op steeds groter schaal van start. De regering hecht er veel waarde aan om het HWC-proces vóór de verkiezingen afgerond te hebben. Dat ontwapening voor veel Afghanen tientallen jaren ondenkbaar is geweest heeft tot gevolg dat bij verschillende deelnemers aan deze programma's een zekere achterdocht of tenminste voorzichtigheid aanwezig is. Men is pas echt genegen de wapens in te leveren als men zeker weet dat de concurrentie al ontwapend is of de wapens zeker niet meer zal opnemen.

ISRAËL/UNTSO

De situatie op zowel de Golan Hoogte als in Libanon is ongewijzigd en rustig. Syrië blijft zijn bereidheid tot overleg met Israël over de Golan tonen, maar Israël wil vooralsnog niet (openlijk) direct reageren. Met UNDOF/UNTSO in de rol van supervisor bewaren alle betrokken partijen zoveel mogelijk de rust rond de Golan Hoogte. Syrië oefent ook een matigende invloed uit op de activiteiten van Hezbollah in het Libanees-Israëliësch grensgebied. Druk van de VS op Syrië (en via Syrië richting Iran) speelt hierbij een grote rol. Het brengt met zich dat Syrië er veel aan gelegen is complicaties / escalatie in deze regio voorkomen. Niettemin is Hezbollah bij machte om incidentele acties uit te voeren in het omstreken gebied van de Shebaa-boerderijen, dat Israël als restant bezet.

In Israël blijft de kans op incidentele terreuraanslagen bestaan. Er zijn geen indicaties van een expliciet tegen Nederlandse belangen, c.q. Nederlandse UNTSO-waarnemers gerichte dreiging.